

Atelieri Koprivnica i AK galerija // Aktivnom kreacijom do stvaranja prostora slobode i širenja solidarnosti

HELENA KUŠENIĆ

Atelieri Koprivnica, odnosno AK galerija ove su godine objavili vrijednu monografiju o dosadašnjem radu na likovnoj sceni (AK galerija – desetljeće na periferiji). Počeci djelovanja vezuju se uz 2011. godinu i inicijativu umjetnika Vlatka Vinceka, Željka Mucka i Romana Baričevića te povjesničara umjetnosti Marijana Špoljara da se prostor bivših vojnih spavaonica dodijeli na korištenje koprivničkim umjetnicima u formi ateljea. Dogovor s Gradom Koprivnica je postignut, a udruga Atelieri Koprivnica službeno je registrirana od 2012. godine. Tijekom godina broj aktivnih umjetnika unutar Ateliera Koprivnica se mijenjao, kao i raspored ateljea i umjetnika koji ih koriste, a danas Udruga broji 18 članova. Ubrzo nakon osnivanja, već 2013. godine Vlatko Vincek prostor svog ateljea prenamjenjuje u izlagački prostor AK galerije i započinje s programom i izložbama. Početni idejni zamah AK galeriji daju Tanja Špoljar i Maša Zamljačanec, dok tijekom proteklog desetljeća većinu operativnih poslova preuzima kustosko-dizajnerski tim kojeg čine Tanja Špoljar, Petra Travinić i Bojan Koštić. Među glavnim postulatima djelovanja galerije ističe se povezivanje, solidarnost i težnja za otvaranjem prostora prema inovativnim sadržajima, ali i zajednici. Zahvaljujući otvorenom pristupu tijekom godina osim izložbenog programa AK galerija ugostila je brojna predavanja, radionice, edukativno-participativne sadržaje te rezidencijalni program koji propituje odnos ljudi i (memoriju) prostora. Članak se dotiče važnosti djelovanja ovakvog prostora okrenutog isključivo suvremenim umjetničkim praksama na prostoru lokalne razine, ali i šire. Donosi kratku genezu postojanja i djelovanja udruge i galerije uz najveći fokus na ljude – djelovanje umjetnika, posebno onih danas aktivnih u prostoru. Stoga glavnu okosnicu čine upravo ljudi – umjetnici i brojni suradnici, profesionalci, prijatelji i entuzijasti koji zajednički stvaraju i čuvaju nove prostore slobode kroz širenje podrške i solidarnosti.

Ključne riječi: Atelieri Koprivnica, AK galerija, suvremena umjetnička praksa, izložba, rezidencija, edukacija, periferija.

1. Stvaranje centra periferije

Koprivnička nezavisna scena značajno je oblikovala kulturni život grada i okolice. Sva-ko desetljeće donosi novi polet, nove (mlade) snage koje zakotrljaju priču čiji žar neprestano tinja. Tako su u 1980-ima mladi djelovali u okviru (IZ)LOK-a, Simetrala i Vruće juhe, početkom novog stoljeća nezavisna scena se formirala unutar Multimedijalnog centra Kugla koji je indirektno utjecao na formiranje danas aktivne nezavisne scene u širem kontekstu. Zajedno s ostalim udrugama, Atelieri Koprivnica profiliraju se kao jedan od glavnih i presudnih aktera u formiranju suvremene kulturne scene grada. Iako smješteni na rubno područje grada, silnice djelovanja prodiru dubinski i dalekosežno, ne samo u tkivo grada već i puno šire, pozicionirajući Koprivnicu kao važnu točku na suvremenoj umjetničkoj sceni. Atelieri Koprivnica i AK galerija smještaju se u prostor Kampusu, odnosno u prostor nekadašnje vojarnje.

Koprivnička vojarna „Ban Krsto Frankopan“, u kojoj je bilo Središte za obuku pješastva, premještena je iz Koprivnice u rujnu 2007. godine nakon donošenja dugoročnog plana razvoja Oružanih snaga RH kojim je Vojarna „Ban Krsto Frankopan“ u Koprivnici proglašena neperspektivnom. Prijenosom vlasništva objekta bivše vojarnje i zemljišta na Grad Koprivnicu (2010./2011. godine) za potrebe izgradnje Kampusu okrenuta je nova stranica za daljnji razvoj Koprivnice kao grada znanja.¹ Upravo 2011. godine zgrade bivših vojničkih spavaonica dodijeljene su umjetnicima na korištenje, dok su Atelieri Koprivnica kao udruga službeno registrirani početkom 2012. godine. Formirani su na inicijativu umjetnika Vlatka Vinceka, Željka Mucka, Romana Baričevića i povjesničara umjetnosti Marijana Špoljara te uz podršku tadašnje gradske vlasti i gradonačelnika Zvonimira Mršića. U 2012., osim spomenutih, u Atelierima djeluju: Sunčanica Tuk,

Tomislav Balažin, Gordana Špoljar Andrašić, Ivan Andrašić, Zlatko Kauzlarić-Atač, Dražen Eisenbeisser, Antonio Grgić, Darko Markić, Zvonimir Haramija i Mario Dimić. Tijekom godina broj članova, kao i raspored ateljea i ljudi koji ih koriste se mijenjao.²

Početna jezgra članova Ateliera Koprivnica kvalitetan je spoj iskusnih (akademskih) umjetnika i onih mlađe generacije što je dobra podloga za stabilizaciju i usustavljanje djelovanja. Širina pogleda i djelovanja Vlatka Vinceka uz svjesnost snage vlastite individue i poveznica unutar društvene zajednice uz sposobnost vizionarskog razmišljanja rezultira time da se prostor ateljea Vlatka Vinceka već 2013. transformira u izlagački prostor. Tako nastaje AK galerija, galerija okrenuta izlaganju i promociji isključivo suvremene umjetnosti. Formirana je u prostoru ateljea Vlatka Vinceka, na njegovu inicijativu, tijekom 2013. godine. U početnoj godini djelovanja umjetnik samostalno osmišljava program Galerije (dva događanja), a već 2014. programsku razinu preuzimaju povjesničarke umjetnosti Tanja Špoljar i Maša Zamljačanec te šire i granaju program na izložbeni, edukativno-diskurzivni i rezidencijalni. Programska nit od tada se referira na sintagmu Centar periferije Zorana Pavelića iz 2006. godine (umjetnički rad izveden na zatvaranju Multimedijalnog centra Kugla). Sintagma Centar periferije poslužila je kao referentna točka za naziv programa iz kojeg se kasnije razvija cijeli programski niz AK galerije. AK galerija se tako u kartu grada pozicionira kao mjesto druženja i umjetničke prakse na periferiji. Od 2015. do 2023. AK galeriju vodi kustosko-dizajnerski tim: Tanja Špoljar (osmišljava i provodi programske aktivnosti), Petra Travinčić (fotodokumentacija i grafičko oblikovanje) i Bojan Košćić (videodokumentacija, tehnička podrška, povremena kustosiranja) (Sl. 1.). Od 2024. programsko i organizacijsko vodstvo nastavlja kustosica i povjesničarka umjetnosti Tanja Špoljar.

1 <https://koprivnica.hr/novosti/obilazak-prostora-bivse-vojarnje-ban-krsto-frankopan/>

2 ŠPOLJAR, Tanja: *Uvod // AK galerija – desetljeće na periferiji*. Koprivnica: Atelieri Koprivnica, 2024., 14.

Sl. 1. Kustosko-dizajnerski tim AK galerije, slijeva nadesno: Petra Travinić, Tanja Špoljar i Bojan Koštić.

2. Iskustvo kao temelj i početni zamah

Idejni začetnici Ateliera Koprivnica su prepoznatljive ličnosti i osobnosti grada Koprivnice, stručnjaci koji su utisnuli neizbrisiv pečat svakodnevnom i kulturnom životu grada. Romano Baričević bio je pojava koju su memorirali svi, bez obzira jesu li ga poznavali osobno ili su ga zapamtili tek kao konstantnu prisutnost na ulicama grada. Romano je 1981. diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi Vasilija Jordana. Od 1981. do 1983. bio je suradnik Majstorske radionice Ivančić/Reiser. Cjelokupni mu se slikarski rad kretao unutar poetike apstraktnog ekspresionizma; od kontrolirane geste, enformelnih radova zgusnutog materičnog slikarstva, preko faze gestualne apstrakcije do raskošnih ulja gestualne ekspresije iz posljednje faze stvaralaštva.³ Prividna samozatajnost i mistika njegove ličnosti preslikava se u radove meditativnog karaktera ili one koji pršte energijom.

3 ZAMLJAČANEC, Maša: *Romano Baričević: 5,5*. Katalog izložbe. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2019.

Od bogatstva eksplozivnih boja ili duboke tame koja guši ili oslobađa. Siloviti potezi prodiru u pulsirajuću masu i donose vizualno i značenjski slobodno slikarstvo, otvoreno i uključivo, snažno i fragilno. Eteričan svijet apstrahiranih masa linijskim silnicama poziva na dokidanje granica, poništavanje očekivanja u eksperimentiranju i otvaranju prema nepoznatom, makar i tajnovito mračnom kroz, kako zamjećuje Maša Zamljačanec, ugodnu melankoliju i jezu. Unatoč tome što su ih njegove slike tjerale na suočavanje s tamom (u sebi), brojni stanovnici grada odlučili su njegove umjetnine smjestiti u svojim domovima. Jedan od miljenika koprivničke publike je i Željko Mucko, okrenut klasičnijem slikarstvu. Njegova uvježbana i stilski profinjena ruka oslikala je brojne portrete, pejzaže, mrtve prirode i vedute. Motivi se kroz kompozicije kreću od realističnije figuracije prema rastakanju i slobodnijoj interpretaciji baziranoj na mrlji, potezu i površini boje. Njegovo prisustvo i boravak u Atelierima Koprivnica iako kratkotrajno, imalo je značajan i pozitivan utjecaj na korisnike i posjetitelje prostora. Izrazitom pokretačkom snagom i pri-

rođenim magnetizmom lako je prenosio svoje znanje i iskustvo na mnoge umjetnike u Ateliera Koprivnica.

Stvaralačkim usmjerenjem suprotan Vlatko Vinček izabire „područje djelovanja izvan onoga sistema umjetnosti koji se oslanja na doživljaj ili na misao, premda to ne znači i njihovo potpuno osporavanje (...) već drugačije sagledavanje, pored, izvan i iznad pojmovnog razumijevanja ili osjećajnog prihvaćanja“.⁴ Vlatko Vinček 1983. diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Godine 1983./84. suradnik je Majstorske radionice Reiser/Ivančić. Živi i radi u Zagrebu i Koprivnici, a od 2007. član je umjetničke organizacija PLEH (uz Katu Mijatović, Zorana Pavelića i Marijana Molnara), usmjerene na vizualno multimedijalno stvaralaštvo te na umjetničku suradnju i razmjenu s drugim umjetnicima, umjetničkim organizacijama, udrugama i institucijama na polju suvremene umjetnosti, s naglaskom na međunarodnoj suradnji (Sl. 2.).⁵ Spomenuli smo da je Zoran Pavelić autor krilatice koja povezuje Atelijere Žitnjak i Ateliere Koprivnica (kao slične, „sestrinske“ organizacije); Kata Mijatović bila je dugogodišnja voditeljica Atelijera Žitnjak; AK galerija formirana je iz prostora ateljea Vlatka Vinčeka, dok je Marijan Molnar osmislio je vizualni identitet AK galerije čime se priča zaokružuje i kreće koncentrično širiti. Prijateljsku, stručnu i kritičarko-profesionalnu pomoć i potporu od početka im pruža povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Marijan Špoljar.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je povijest umjetnosti i arheologiju. Od 1977. godine kustos je u Muzeju grada Koprivnice, a od 1978. do 1990. godine voditelj Galerije Koprivnica. Od 1990. godine djeluje kao privatni galerist. Od 2012. do 2016. godine bio je ravnatelj Muzeja grada Koprivnice. Priređuje i organizira izložbe te piše kritike i

novinske članke od 1970. godine. Tijekom tog razdoblja organizirao je više od 200 samostalnih, skupnih i problemskih izložbi, najviše u Koprivnici, Zagrebu, Rijeci, Osijeku, Hlebinama, Bjelovaru, Križevcima, Čakovcu i drugim gradovima te u inozemstvu, napisao mnoštvo predgovora, 50-ak stručnih i znanstvenih radova te velik broj novinskih i radijskih članaka u lokalnim i nacionalnim medijima. Objavljivao je u stručnim časopisima i novinama, kao i zbornicima, godišnjacima te različitim programima Hrvatskoga radija. Autor je tekstova u monografijama mnogih značajnih hrvatskih likovnih umjetnika te autor knjige zbirke tekstova „Trag i znak“ kao i suautor knjige „Vratar u zaleđu/Golman u ofsajdu“, a njegova prava vrijednost i značaj prepoznat će se u pravom smislu tek s odmakom vremena.⁶ U Koprivnici, ali i na hrvatskoj likovnoj sceni mnoštvo je likovnih umjetnika, ali i povjesničara umjetnosti kojima je upravo on bio prvi ili presudni „vjetar u leđa“. Kao što danas vrijedno i agilno prati suvremenu hrvatsku scenu, isto je činio i u dosadašnjem profesionalnom životu. Iako se kod njega umjetnost i posao ne razdvajaju već združuju u životnu i gotovo svakodnevnu simbiozu.

Spomenuta četvorka presudna je za pokretanje te početnu živost i dinamiku u Ateliera Koprivnica koju kasnije (pa sve do danas) održava i razvija predsjednica Udruge Tanja Špoljar. Zahvaljujući fluktuaciji članova-korisnika ateljea te opuštenijem i fluidnijem pristupu, prostor živi, transformira se i mijenja ovisno o osobi koja ga koristi. U 2024. članovi udruge Ateliera Koprivnica su: Iva Bolfek, Izabela Čuni, Lada Gudić, Ivan Gundić, Dražen Eisenbeisser, Antonio Grgić, Zvonimir Haramija, Ivan Ivanović, Bojan Koštić, Teodora Lukavski, Darko Markić, Željko Mucko, Tomislav Sertić, Gordana Špoljar Andrašić, Tanja Špoljar, Petra Travičić, Sunčanica Tuk, Vlatko Vinček. Prostori su vremenom transformirani, a prostore ateljea

4 <https://cekkate.hr/zgp/program-zgp/urdoxavlatko-vincek/>

5 <http://www.pleh-pleh.com/pleh-pleh/hrvatski.html>

6 <https://www.klikaj.hr/koprivnicki-povjesnicar-umjetnosti-marijan-spoljar-dobio-nagradu-grada-rijeka-za-najbolju-izlozbu/>

Sl. 2. PLEH, Akcija, 2008. – 2018., 2018. (foto: Bojan Košćić)

trenutno koriste: Antonio Grgić, Zvonimir Haramija, Dražen Eisenbeisser, Lada Gudić, Iva Bolfek, Ivan Ivanović, Tomislav Sertić i Bojan Košćić.

3. Atelieri Koprivnica: heterogeni prostor otvorenosti, prihvaćanja i slobode

Atelieri Koprivnica pružaju presudnu podršku već prepoznatim (akademske) umjetnicima ili onima koji put umjetnosti tek otkrivaju kroz osiguravanje prostorne i logističke podrške u smislu zajedničkog djelovanja i međusobne podrške i poticaja. Zbir danas aktualnih članova pokazuje heterogenost osobnosti, izraza i umjetničkih „pozadina“. Pritom su etabrirana imena garancija profesionalizma, opstojnosti Udruge, posebno u prvim koracima djelovanja, dok mlađi autori daju svježinu i živost razvojnoj liniji udruge.

Antonio Grgić aktivan je kao teoretičar i umjetnik kojem je prostor u fokusu interesa što je logično i očekivano ako znamo da je diplomirao na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, a doktorski studij na Institutu za teoriju arhitekture, povijest umjetnosti i kulturne studije pohađa u Grazu. Autor je brojnih javnih instalacija, intervencija i plastika. U ovom kontekstu jedna od najzanimljivijih je urbana intervencija na i ispred Galerije Koprivnica u čast prerano preminulog Romana Baričevića.

Postavljanjem zastavne drške čiji je vršak prekriven bitumenom dok je u podnožju crna keramička posuda ispunjena bitumenom kao podsjetnik na Romanovu prisutnost i stvaralaštvo.

Često se bavi memorijalnom plastikom i propituje memorije prostora, a kao direktor vlastitog studija Arhitekti kulture propituje kako arhitektura osnažuje nacionalni identitet i pridonosi kulturnoj prepoznatljivosti Hrvatske, pri čemu surađuje s mnogim lokalnim sredinama na koncipiranju i izgradnji kulturnih projekata.⁷

Dok Grgić tematizira memoriju prostora, Ivan Gundić istražuje stvaranja i shvaćanje osobnih memorija. Završio je preddiplomski studij na Fakultetu političkih znanosti i diplomski studij fotografije na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Poseban interes pokazuje za eksperimentiranje s medijem fotografije, alternativnim poimanjima procesa i tehnika fotografiranja, kao i za kombiniranje fotografije i drugih medija.⁸ Pritom se bavi temom procesa prelaska sjećanja u memorije, trajanja, smrtnosti i sentimentalne i tržišne vrijednosti („Memogram“) te temama jezika, društva i identiteta, odnosno mitologizacijom povijesti kroz nastanak i stvaranje fotografije te njene recepcije i interpretacije u različitim vremenima i akterima („Treće mitologije“).

Propitivanjem (formiranjem) identiteta i njegova položaja u današnjem društvu, međuljudskim odnosima, pitanjem komunikacije i muško-ženskih odnosa na temeljima popularne kulture bavi(o) se Zvonimir Haramija. Haramija je jedno od najpoznatijih imena Ateliera Koprivnica, osobno ili načinom izraza blizak širokom krugu posjetitelja. Svoj slikarski rukopis razvija od linearnog crteža do bogato koloriranih platna na temeljima digitalnih kolaža, često s humorističnim ili ironijskim uplivom. Nastale na digitaliziranim, pomno osmišljenim

7 <https://www.nacional.hr/antonio-grgic-odluke-o-obnovi-pogresno-je-donositi-u-stranackim-uredima/>

8 <https://croatian-photography.com/author/ivan-gundic/>

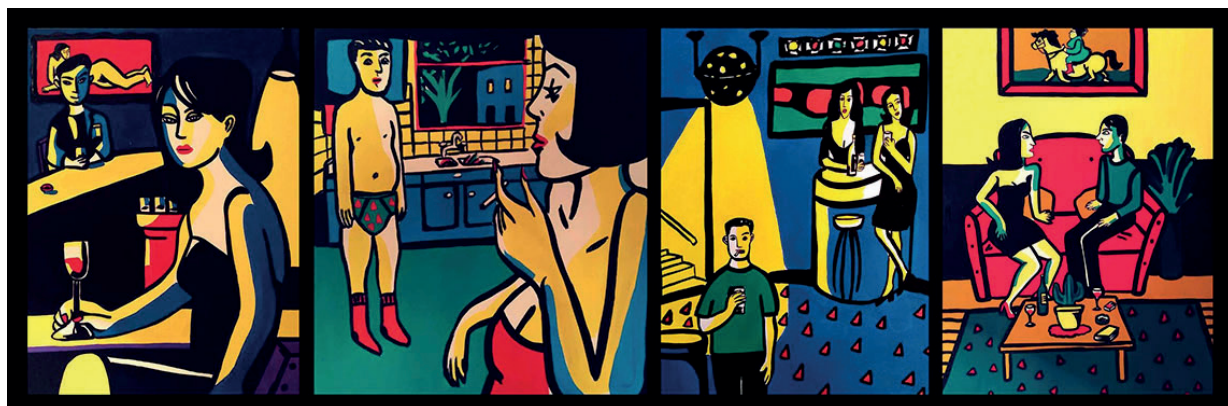
i planiranim skicama, slike pršte životom, boja- ma i radošću, mnoštvom percepcija i mogućih interpretacija inspiriranih glazbom, filmom i kulturom sredine prošlog stoljeća. Druga linija stvaralaštva kroz čitav opus, a posebno unazad nekoliko godina okrenuta je jednostavnom, razigranom ludičkom izrazu, veselih formi i toplih boja, dječje prostodušnosti i otvorenosti. Ova linija prigodna je za popularnije formate pa se ovakvi izrazi susreću na muralima diljem grad(ov)a ili ne prigodnim kalendarima, bilježnicama i notesima. Otvorena želja za promjenom, drugačijom percepcijom i načinom shvaćanja, stvara ciklus novih slika. Nove slike (Sl. 3.) nude drugačija promišljanja i odmak prema novom koloritu, pristupu i atmosferi. Apstrahirano pretapanje oblika s prividnom težnjom figuraciji, odnosno krajnjim oslobođenjem od unaprijed definirane forme i puštanja kreativnom impulsu da se izrazi što čišće i bez ometanja racionalnog. Uređeni i sistematizirani kaos, po vlastitom nahođenju. Svako gledanje nudi novo otkrivanje, drugačije čitanje i protočnost za nove mogućnosti, rastakanje, otvaranje, slobodu.

Sloboda i (auto)referencijalnost neki su od osnovnih koncepata u opusu Ive Bolfek koja postaje sve poznatije ime koprivničke likovne scene. Mada je godinama pamtimo tek kao samozatajnu, ali uvijek iznimno kreativnu profesoricu Likovne kulture koprivničke gimnazije, posljednjih godina svojim umjetničkim otvaranjem pokazuje svu širinu svojih interesa i mogućnosti. Iako je po školovanju i vokaciji diplomirana kiparica, posljednjih godina osjetila je poriv i potrebu izražavanja i putem slikarskog medija. Razvojni put vlastitog slikarskog jezika krenula je graditi portretima žena u kojima se naslućuje težnja kolorističkom oblikovanju praćena ekspresionističkim odabirom boja temeljenim najčešće na autonomnom trenutnom osjećaju autorice. Portreti poznanika prirodno se pretapaju u prizore ženskih figura naglašene narativnosti, autonomije. Težnja za slobodom i nesputanošću prisutna je već i u ovim ranim primjerima. Prepoznatljivost radova leži u jarkim, živim, uglavnom osnovnim

Sl. 3. Zvonimir Haramija, Nove slike, 2024. (foto: Petra Travičić)

bojama uz nekoliko primarnih tonova koji prevladavaju u određenim serijama. Boje su uvijek visokog i naglašenog intenziteta praćene odgovarajućim glazbenim podlogama sredine 20. stoljeća koje inspiriraju autoricu i potiču je na otiskivanje u zajednicu, polako i nježno, ponekad i naizgled sramežljivo. Koloristička zaigranost gradi novi svijet u kojem se žena oslikava kao hrabra, provokativna, neustrašiva, smjela, autohtona i autonomna. Žena koja se ne boji izraziti sebe u svakodnevnim situacijama – od životno važnih do naizgled banalnih. U određenim serijama pojedine naracije odvajaju se jasnom crnom obrisnom linijom – utjecajem stripovskog oblikovanja na kojem je Iva odrasla (Sl. 4.). Svijet stripa stvara prostor otvorenije, opuštenije likovnosti i lakšeg propuštanja važnih poruka do širih masa, razumljivom i zabavnom vizualno-literarnom komunikacijom. Opušteniji pristup omogućava propitivanje slobode, (ženske) seksualnosti, ženskih uloga i očekivanja u društvu, muško-ženskih odnosa kroz humor i lakoću što ne umanjuje važnost i značaj postavljanja ovih pitanja, često još uvijek tabuiziranih. Autorica često ističe kako joj je umjetnost način odmaka i opuštanja, prilika za radost i igru. Zahvaljujući ovakvoj neopterećenoj startnoj poziciji ova životno bitna pitanja lakše su probavljiva i prijemčivija širokom krugu promatrača pa makar i na samo osjetljivoj razini. Slike su to koje pobuđuju interes, intrigiraju, uveseljavaju, zrače poletom, akci-

Sl. 4. Iva Bolfek, Stupid Cupid, 2018./2019., akril/papir, 4xA4 (https://komikaze.hr/issue_attachment/58-iva-bolfek/)

jom i pršte vitalnom energijom. Rasterećeno istraživanje umjetnosti i života donosi odmak od očekivanog, zaigranost u pristupu pa i odabiru veličine platna i papira koji se kreće od metarskih dimenzija pa do manjih kružnih ili heksagonalnih oblika koji doprinose elementu iznenađenja. Tematiziranje prizemnog, „običnog“ i svakodnevnog u životu pokazuje Ivinu težnju za približavanjem zajednici. Isto potvrđuje kroz oslikavanja murala kojima poziva na otvorenu interakciju i aktivno sudjelovanje. Murali, ilustracije, crtež i strip neki su od tradicionalnijih umjetničkih izričaja kojima se bavi Ivan Ivanović. Mada arhitekt po struci, Ivan Ivanović za sebe će reći kako se primarno „bavi izradom računalnih igara: kreiranjem 2D vizuala (likova, pozadina i objekata), sučelja te dizajnom računalnih igara (narrativ, mehanike igre), a bavi se i 2D animacijom i programiranjem.“⁹ Fokus njegova zanimanja i istraživanja je prijenos tradicionalnih formi u digitalne medije. Danas je to sve učestalija praksa no još uvijek dovoljno nepoznata ili dovoljno široka da efektom iznenađenja uspije izazvati neočekivano čuđenje. U njegovoj praksi vidljivo je nasljeđe fantasy žanra, stripa, horora, klasičnih motiva iz povijesti SF i fantasy književnosti. Povezni-

⁹ <https://cooltura-kc.hr/ivan-ivanovic-studio-here-sy-design-obrt-za-specijalizirane-dizajnerske-usluge-i-izradu-racunalnih-igara/>

ca s književnošću jasno je vidljiva kroz njegova suradnje s Knjižnicom i čitaonicom „Fran Galović“.¹⁰ Osim što je osmislio oslik novog vozila bibliobusa, pripremio je i novu aplikaciju inspiriranu mitskim bićima. Mitska bića podravskih legendi s dječjih su crteža tako preseljena u zanimljivu, interaktivnu digitalnu priču dostupnu svim zainteresiranim korisnicima. U formi digitalne i animirane slikovnice kroz osam epizoda djeca (ali i odrasli!) mogu istražiti svijet narodnih predaja i mitova vezanih uz rijeku Dravu, Podravinu i Prigorje. Nekadašnji citati s polica Odjela za odrasle njegovom su inovacijom postali Slike o riječima – digitalne ilustracije koje svojom čistom formom, crno-bijelom kromatikom i jednostavnim, a zabavnim stilom privlače svakog čitatelja da istraži neka nova književna područja.

Slična čistoća i jasnoća izraza odlikuje i Tomislava Sertića koji se od 2017. izražava u mediju linoreza. Iako po struci elektrotehničar, na glazbeno-likovnoj sceni je prisutan od početka

¹⁰ <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/nova-aplikacija-koprivnicke-knjiznice-mitska-bica-digitalna-pri-ca-za-djecu-predskolskog-i-osnovnoskolskog-uzrasta-dostupna-putem-google-play-a/>; <https://drava.info/2022/03/slike-o-rijecima-ivan-ivanovic-uljepsao-je-odjel-za-odrasle-koprivnicke-knjiznice-predstavljanje-radova-veceras/>; <https://www.krizevci.info/2024/09/10/foto-ivan-ivanovic-dizajnerao-izgled-novog-koprivnickog-bibliobusa/>.

2000-ih kao dizajner omota za punk kompilacije. Linorez u tim slučajevima koristi kao ilustraciju tekstova pjesama ili trenutno aktualnih društvenih događanja (poput pandemije) ili egzistencijalističkih pitanja koja se dotiču smrtnosti. Inspiracija leži u pop i trash kulturi, hororu, stripu i filmovima. Mnoštvo radova predstavljeno mu je diljem svijeta (u Meksiku, Indoneziji, Aziji, SAD-u, Njemačkoj...), a njegovi motivi našli su svoje mjesto i na igraćim kartama koje je oslikao s kolegama iz cijelog svijeta.¹¹ Odabir linoreza kao medija i crne kao (jedine) „boje“ grafike dobivaju iznimnu ekspresivnost, sugestivnost, a crnohumorna komponenta dodatno je naglašena kroz čisti, jasni i precizni izraz. Rukopis gradi raznorodnim linijama – kontinuiranim u obrisima te kraćim, isprekidanim, crtkanim i pličim kod stvaranja detalja ili perspektivnog dojma.

Među najmlađim članovima Ateliera Koprivnica našla se Teodora Lukavski koja je u umjetničke vode krenula po završetku diplomskog studija Ekoinženjerstva. Bavi se slikarskim i grafičkim i fotografskim tehnikama i stop-motion animacijom.¹² Motivika je uglavnom figurativna, bliska magičnom realizmu sa suptilnim propitivanjem međuodnosa ljudskog i životinjskog svijeta u formi klasične slike, crteža ili grafike ili zidnih oslika. Koju god tehniku izabrala prenijet će osnovne poruke koje se tiču nužnih promjena u doživljaju, poimanju i osjećanju svijeta stavljajući naglasak ne nježnost, blagost, senzitivnost. Promjenom perspektive, isticanjem životinjskih motiva koji kao da su iskočili iz basni, nastoji umanjiti čovjekov ego i podsjetiti na mudrost životinjskog i prirodnog svijeta koja nadilazi ljudska promišljanja. Pomak iz uma prema otvaranju srca, odnosno razmatranja šire slike od našeg osobnog (ili isključivo ljudskog) boljitka, ovdje nije tek utopiistička vizija harmoničnog idealnog svijeta već nasušna potreba. Promjene zahtijevaju kon-

kretno akcije, ali one ne trebaju biti agresivne i napadne već pomno promišljene. Želimo li (pre)živjeti nužno je da se prisjetimo međusobne ovisnosti i zajedničkog funkcioniranja unutar ekosustava. Zato nas s fasade zgrade Kampusu (zgrade FUNK-a) promatra velika lisica ispod mjeseca koja će u drugoj interpretaciji u sebi čuvati sklopčano žensko tijelo – fragilno, a snažno. Povratak prirodi označava povratak ženskom principu, sporijem ritmu, oslušivanju i cikličnom kretanju.

4. AK galerija: Hod po rubu s fokusom prema suvremenom

Jedinstvenost i specifičnost prostora Ateliera Koprivnica svakako je atmosfera koja ih prati te kako govori Tanja Špoljar: „cjelokupna nadogradnja tih prostora u smislu programa, kombinacije ateljea i galerije, prožimanja gostovanja suvremenih umjetnika i poticanja djelovanja i produkcije ovih lokalnih. Atelieri su prvenstveno nastali iz potrebe umjetnika ovog grada za radnim prostorima, a AK galerija iz potrebe ovog grada za malo drugačijim sadržajem.“¹³ Fluidnim shvaćanjem umjetnosti i dokidanjem uobičajenih granica Ateliera Koprivnica omogućuju članovima zamjene uloga, propitivanje kanona kroz dozvolu za istraživanje i kritičko promišljanje kroz međusobno prihvaćanje i ravnopravnost. Atelieri Koprivnica tako postaju prostor otvorenosti prema različitim izričajima umjetnosti pri čemu naglasak suvremenosti nosi programska linija AK galerije.

Za raznolikost, konstantni rast i razvoj programskih linija AK galerije i cijelih Ateliera Koprivnica zaslužna je Tanja Špoljar (Sl. 5.). Važnost njenog rada i zalaganja prepoznala je i zajednica pa je Tanja u 2021. godini dobitnica medalje Grada Koprivnice za sveukupni doprinos razvoju nezavisne kulture i umjetničke scene u Gradu Koprivnici. Diplomirala je povijesti

11 <https://drava.info/2021/09/foto-tomislav-ser-tic-tehnikom-linoreza-stvara-prava-mala-umjetnicka-djela-ko-ja-obilaze-cijeli-svijet/>

12 <https://cooltura-kc.hr/teodora-lukavski/>

13 <https://drava.info/2024/09/intervju-kustosi-ca-tanja-spoljar-periferija-je-rizik-ali-i-sloboda-bez-toga-umjetnost-nema-smisla/>

Sl. 5. Tanja Špoljar na izložbi Hrvoja Spudića (foto: Petra Travičić)

umjetnosti i hungarologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a 2009. godine završila Kustosku platformu, jednogodišnju teorijsku i praktičnu edukaciju iz područja suvremene nacionalne i međunarodne umjetnosti i kulturne produkcije u Zagrebu. Radila je kao novinarka na HRT-u u emisiji za suvremenu umjetnost i kulturna zbivanja Transfer. Osnovala je nezavisni kustoski kolektiv *Wo_kolektiv* te 2007. – 2010. organizirala izložbe i radionice iz područja umjetničkih praksi (izložbe u galerijama VN, SC, Pravi put u Zagrebu, Galeriji S u Koprivnici, radionice u MM centru u Zagrebu). U Zagrebu je djelovala kao slobodna kustosica i priređivala izložbe suvremene umjetnosti u više galerija u gradu, kao i radionice, a u Koprivnici sudjelovala u osmišljavanju i provođenju programa Galerije S. Suradivala je s Queer festivalom, Perforacijama i Mesto Žensk festivalom u Ljubljani te u časopisima *Život umjetnosti* i *Zarez*. Od 2013. do dana vanjska je suradnica u projektu Muzeja grada Koprivnice Drava Art Biennale (DAB). Od 2014. voditeljica programa i kustosica AK galerije i predsjednica udruge Atelieri Koprivnica, a trenutno je zaposlena kao programska voditeljica i kustosica AK galerije.

U prvim godinama funkcioniranja AK ga-

lerije pažnja je fokusirana na razvijanje programske djelatnosti okrenute isključivo suvremenim umjetničkim praksama i etabliranje Galerije na likovnoj sceni, a sve na volonterskoj bazi. Početni entuzijazam donosi slobodno eksperimentiranje i razvijanje programa u različitim smjerovima koji se od 2018. polako kapitalizira ulaganjem u ljudske resurse i jačanjem organizacijskih kapaciteta Udruge. Time udruge postiže još veću stabilnost i profesionalnost u djelovanju iako i dalje na neizvjesnim temeljima u kojima se resursi svake godine iznova osiguravaju putem javnih natječaja. Dosad su u AK galeriji predstavljena brojna eminentna imena hrvatske likovne scene, ali i oni koji tek stvaraju svoje prilike i „mjesto pod suncem“.

U tom segmentu značaj postojanja i otvorenog djelovanja AK galerije je od iznimne važnosti. Pružanje podrške, stručnog savjeta i usmjerenja kroz dijalog i međusobno razumijevanje osnova su rasta i razvoja svake (likovne) scene. Zahvaljujući otvorenom pristupu, tijekom godina osim izložbenog programa, AK galerija ugostila je brojna predavanja, radionice, edukativno-participativne sadržaje te rezidencijalni program koji propituje odnos ljudi i (su)život ljudi i prostora (Sl. 6.). Rezidencijalni

Sl. 6. Kompleksi: (su)život ljudi i prostora: Gildo Bavčević, Balans bijele, 2016. (foto: Petra Travinic)

program djeluje od 2015. godine, a propituje kako se društveno-politički kontekst ogleda u različitim (infra)strukturama te kako se u njima čitaju različiti slojevi povijesti i (izgubljenih) identiteta. Aktivacija prostora potaknuta je umjetničkim djelovanjem i reakcijama na specifičnost prostora koje daju novo očište, nove interpretacije, nove uvide. Od 2015. godine Atelieri Koprivnica postaju dio Foruma udruga nezavisne kulture (FUNK) formiranog također u prostoru Kampusu.¹⁴ FUNK je autonomni centar nezavisne kulture gdje se provode aktivnosti saveza udruga maMUZE, Kopriva, RockLive, Pod Galgama. „Prakse u ostalim gradovima pokazale su kako su prenamijenjeni prostori vojarne idealni za kulturno-društvene centre: time se u isto vrijeme radi na revitalizaciji urbanih prostora koji nisu dovoljno iskorišteni i oživljavaju se gradski punktovi koji su u procesima tranzicije.“¹⁵ Tranziciju prostora Kampusu svakako pomaže i razvoj Sveučilišta Sjever s kojim AK galerija ostvaruje uspješnu suradnju sa studentima i profesorima Odjela za medijski dizajn čime se ostvaruje veća inkluzija zajednice. Odnedavno se timu AK galerije

14 ŠPOLJAR, Tanja: *Uvod // AK galerija – desetljeće na periferiji*. Koprivnica: Atelieri Koprivnica, 2024., 16.

15 <https://www.funk-centar.com/o-nama/>

Sl. 7. AK galerija – Desetljeće na periferiji, knjiga (foto: Bojan Košćić)

priključio Denis Jakupi, donedavni student Sveučilišta Sjever, grafički dizajner koji AK galeriji pruža tehničku podršku dok dizajn izdavanja preuzima Ivan Antunović. Među glavnim postulatima djelovanja galerije ističe se povezivanje, solidarnost i težnju za otvaranjem prostora prema inovativnim sadržajima, ali i zajednici. Širenje dosega djelovanja i utjecaja Ateliera Koprivnica osigurano je i sudjelovanjem na platformama formiranim na nacionalnoj razini (Zajednički fotografski narativi, Novi naručitelji). Sve programske linije i događanja u proteklih deset godina zabilježene su u knjizi AK galerija – desetljeće na periferiji, koju je uredila Tanja Špoljar, također autorica većine tekstova.

5. Održivi trag u vremenu i prostoru

Nakon nešto više od 10 godina aktivnog funkcioniranja, djelovanje Ateliera i AK galerije objelodanjeno je početkom 2024. godine u monografiji AK galerija – desetljeće na periferiji (Sl. 7.) u kojoj su sva događanja, izložbe, performansi, (umjetničke) akcije, predavanja, radionice dokumentirane kroz tekstualni (Tanja Špoljar i suradnici) i vizualni trag (čije grafičko oblikovanje potpisuju Petra Travinic i Bojan

Koštić). Težnja knjige je „zabilježiti djelovanje ovog prostora točno onakvo kakvo je bilo, bez filtriranja programa, kao dokument jednog vremena i prostora i svega što se u njemu zbivalo, s ciljem arhiviranja (i naravno dijeljenja) svih programskih aktivnosti koje su se odvijale u ovom prostoru te izložbenih, teorijsko-edukativnih i rezidencijalnih projekata koji su dio glavnih programskih linija AK galerije. Knjiga nudi kronološki pregled događanja, uz autorske tekstove predgovora svih izložbi, performansa, akcija, opise predavanja, radionica, događanja za koje nisu pisani autorski tekstovi kao i fotodokumentaciju koja je bila važna od samih početaka.

Uz to, knjiga sadrži i uvodne tekstove Irene Bekić i Bojana Dmitrovića Krištofića, koji su ispisali svoj doživljaj ovog prostora iz „vanjske“ perspektive nekog tko nije direktno dio ove priče, no tko je u AK gostovao, pratio rad, a čiji kustoski i likovno-kritičarski rad izrazito cijenimo. Tekstove objavljene u knjizi velikom većinom je pisala kustosica AK galerije Tanja Špoljar, ali i gostujući povjesničari umjetnosti, kustosi, teoretičari i umjetnici koje smo željeli uključiti u stvaranje jedne priče i jednog prostora koji ima želju biti otvoren, pluralan, živ prostor razmjene, povjerenja, reagiranja, povezivanja, kritičke misli, slobode, ali i družena i dijeljenja koju umjetnost pokreće. Knjiga obuhvaća 76 autorskih tekstova 19 autora, 1 intervju, 44 kratka opisna teksta događanja, a u AK galeriji u ovih deset godina izlagalo je i gostovalo preko 170 umjetnika te je organizirano oko 140 izložbi, performansa, akcija, prostornih intervencija te sveukupno preko 200 događanja. (...) Knjiga na 384 stranice nudi pregled svih događanja koji su se kroz zadnje desetljeće odvijali u ovom živom mjestu susreta suvremene umjetnosti i zajednice na periferiji.¹⁶ U vizualno-komunikacijskom smislu AK galeriju odlikuje sugestivni minimalizam. Logo Galerije osmišljen od strane Marijana Molnara spaja crno i crveno pa je stoga i omot

knjige o desetogodišnjem djelovanju prekriven s vanjske strane jednostavnim monokromnim crvenim pokrovom. Crvena je (uz crnu) glavni koloristički akcent logotipa Galerije. Crvena kao topla boja, boja zajedništva, boja novih početaka suvremene umjetnosti na koprivničkoj sceni 21. stoljeća, ali i boja otpora, revolucije i pobune. Boja ruba kojeg AK-ovci (voditelji, ali i posjetitelji!) često grle. Izmještenost van standardnih tokova omogućuje poziciju veće autonomije, ali istovremeno i veće odgovornosti. Iako je rub mjesto velike nesigurnosti, opasnosti prepun je potencijala, neočekivanih mogućnosti i sloboda. Sloboda koje traže veliku odgovornost i profesionalnost. Unutrašnjost korica otkriva fotografiju zgrade broj 20 (zgrade u kojoj je smještena AK) skrovitu među borovima. Namjena zgrade nekad i danas utjecala je na razvoj programskih linija i potaknula organizatore da uvažavaju društveno-politički kontekst prostora u kojem se nalaze, da ga podrže, pokažu i transformiraju umjesto da ga nastoje satrti, izbrisati ili učiniti nevidljivim. Priznavanjem potpune slojevitosti i višeznačnosti prostora, prostor se oslobađa, pročišćuje i otvara za druge ljude i nove mogućnosti. Zgrada je fokalno sjecište svih događanja pa nas u omotu knjige ona i simbolički obgrljuje, spaja i zove k sebi.

Autor grafičkog rješenja omota, Bojan Koštić, zajedno s Petrom Travinić u proteklih gotovo 10 godina postavili su visoke standarde u načinu dokumentiranja umjetničkih izložbi, akcija, performansa, čime su vrijedno su aktivno i predano doprinosili nezavisnoj sceni i zajednici. Naravno, čine to i dalje, no kroz malo drugačije uloge. Tanja Špoljar i dalje osmišljava i provodi sve programske i organizacijske aktivnosti, dok Petra i Bojan odnedavno djeluju samostalno u sklopu Kontraliht obrta. Bojanova svestranost donosi mu ulogu povremeno kustosa, tehničara/domara, fotografa, ali i umjetnika čiji je rad prilično brzo prepoznat i valoriziran pa je već 2020. godine ušao u finale izbora za nagradu najboljih mladih suvremenih umjetnika do 40 godina – Radoslav Putar u organizaciji Instituta za suvremenu umjetnost.

16 <https://cooltura-kc.hr/promocija-knjige-ak-galerija-desetljece-na-periferiji/>

U svom umjetničkom radu isprepliće dotadašnje interese koji su se iskristalizirali tijekom studija, a tiču se jezika, književnosti i kazališta. Kroz pretežno konceptualno osmišljene radove te suvremene i multimedijalne umjetničke prakse Bojan iskušava granice jezika, ali i vlastitog tijela i identiteta kroz javno suočavanje i p(r)okazivanje govorne mane – pa svoj rad često i naziva mucanjem jezika.

Riječ, sintagma, rečenica, tekst, članak ili knjiga okosnica su gotovo svakog njegovog rada kojim nastoji proširiti primarno značenje i pružiti prostor za nova upisivanja, bilo vlastita, bilo promatrača. Performansima se često dotiče kritike stanja u suvremenom društvu, socijalno-političkih okolnosti kroz kritiku konzumerizma ili potrošačkog društva („Klanjanje“) ili duhovno-egzistencijalističke krize općeprihvaćenim beznađem, apatijom i gubitkom volje, nade i vjere u mogućnost promjene (Gdje su naše želje nestale?). Poziva nas na prisjećanje da je naš svijet ogledalo kolektivnih odluka (Ovo je naš svijet), akcija i reakcija te borbe protiv svih oblika opresije, represije i nasilja kako bismo izbjegli tragične posljedice (Jedna Iskra je dovoljna).¹⁷ Suočavanje sa samim sobom donosi ranjivost i snažnu autentičnost kroz hrabrost otvorenog pokazivanja i suočavanja s vlastitim traumama. Kroz individualno iskustvo i pristup na neobičan i neočekivan način problematizira funkcioniranje umjetnika u svijetu, posebno u tržišnom i održivom smislu.

Pitanje tržišta, održivosti i opstojnosti umjetnosti i udruge koja se bavi promicanjem iste u fokusu je Tanje Špoljar kao voditeljice AK galerije od najranijih dana. AK galerija oduvijek je posebnu pažnju poklanjala umjetnicima kao individuama koji od te iste umjetnosti žive, naglašavajući važnost isplaćivanja autorskih honorara za svaku odrađenu aktivnosti. Redovni izložbeni program čine i Dani otvorenih vrata kada se predstavljaju (recentni) radovi članova udruge. Dani otvorenih vrata najjasniji su primjer prožimanja dvije odvojene, a opet

djelomično isprepletene struje u jedinstvenom spajanju upravljanja i prezentacije umjetničkih ateljea i nezavisnog galerijskog prostora suvremene umjetnosti.

6. Zaključak

Namjera ovog teksta jest obuhvatiti, pokušati strukturirati, pojasniti i istaknuti važnost djelovanja ovakvog prostora okrenutog isključivo suvremenim umjetničkim praksama na prostoru lokalne razine, ali i šire, a koji se isprepliće s prostorom djelovanja umjetničkih ateljea. Donosi kratku genezu postojanja i djelovanja udruge i galerije uz najveći fokus na ljude – djelovanje umjetnika, posebno onih mlade generacije i danas aktivnih u prostoru. Stoga glavnu okosnicu čine upravo ljudi – umjetnici i brojni suradnici, profesionalci, prijatelji i entuzijasti koji zajednički stvaraju i čuvaju nove prostore slobode kroz širenje podrške i solidarnosti. Zahvaljujući inicijativi etabliranih umjetnika, povjesničara umjetnosti i stručnjaka te uz potporu gradskih vlasti, Koprivnica od 2011./2012. godine dobiva priliku za razvoj na temelju suvremene kulture i umjetnosti. Zato je upravo glavnim pokretačima, nekad i danas, poklonjeno najviše pažnje.

Svaka promjena rezultat je male skupine ljudi, a često je presudan entuzijazam tek jedne-dvije osobe koje svojom energijom i žarom uspiju pokrenuti cijelu lavinu događanja, akcija, povezivanja i umrežavanja. Zahvaljujući V. Vinceku, Ž. Mucku, Romanu B. i M. Špoljaru prostori AK zaživjeli su i prodisali, a grade se, raste i ekspandiraju zahvaljujući nepresušnoj volji, predanosti, kreativnosti i inovativnosti Tanje Špoljar koja u sebi spaja dvije odgovorne funkcije – onu predsjednice Ateliera Koprivnica i programske voditeljice AK galerije. Mada se to nama kao promatračima čini potpuno logično i neupitno da sve to vodi upravo Tanja, ovakve odgovornosti zahtijevaju veliku razinu profesionalizma i kontinuiranog predanog rada unatoč vrlo izazovnim i nesigurnim uvjetima. Brinuti o ljudima, o kvaliteti pred-

stavljenih sadržaja, prezentaciji suvremene umjetnosti unutar nezavisne kulture iznimno je iscrpljujuće i naporno.

Pomaci ipak postoje, no ipak prostora za napredak i poboljšanje još uvijek ima. A da za isto postoje itekakvi temelji i razlozi potvrđuje i nedavno objavljena monografija o deseto-godišnjem djelovanju Ateliera i Galerije. Skup predstavljenih autora, izložbi, umjetničkih akcija, inicijativa, suradnika, fotografa i dizajnera okupljenih oko jednog malog prostora, govori puno o sposobnosti i mogućnosti čovjeka koji djeluje iz ljubavi i sinergije. Upravo radi te količine ljubavi utkane u cijeli proces, vjerujem da će AK uskoro dobiti i stabilnost kakvu zaslužuje.

Literatura

- *AK galerija – desetljeće na periferiji.* (uredila: Tanja Špoljar). Koprivnica: Atelieri Koprivnica, 2024.
- Romano Baričević: 5,5. Katalog izložbe. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2019.

Internetski izvori

- <http://www.pleh-pleh.com/pleh-pleh/hrvatski.html>
- <https://www.klikaj.hr/koprivnicki-povjesnicar-umjetnosti-marijan-spoljar-dobio-nagradu-grada-rijeke-za-najbolju-izlozbu/>
- <https://croatian-photography.com/author/ivan-gundic/>
- <https://www.nacional.hr/antonio-grgic-odluke-o-obnovi-pogresno-je-donositi-u-stranackim-uredima/>
- <https://cooltura-kc.hr/ivan-ivanovic-studio-heresy-design-obrt-za-specijalizirane-dizajnerske-usluge-i-izradu-racunalnih-igara/>
- <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/nova-aplikacija-koprivnicke-knjiznice-mitska-bica-digitalna-prica-za-djecu-predskolskog-i-osnovnoskolskog-uzrasta-dostupna-pu-tem-google-play/>
- <https://drava.info/2022/03/slike-o-rijeci-ma-ivan-ivanovic-uljepsao-je-odjel-za-odrasle-koprivnicke-knjiznice-predstavljanje-rado-va-veceras/>

- <https://www.krizevci.info/2024/09/10/foto-ivan-ivanovic-dizajnirao-izgled-novog-koprivnickog-bibliobusa/>.
- <https://drava.info/2021/09/foto-tomislav-sertic-tehnikom-linoreza-stvara-prava-mala-umjetnicka-djela-koja-obilaze-cijeli-svijet/>
- <https://cooltura-kc.hr/teodora-lukavski/>
- <https://www.funk-centar.com/o-nama/>